

Antihormonbehandling med aromatasehæmmer efter operation for brystkræft

Denne information supplerer vores mundtlige information om den anbefalede behandling.

Informationen er tænkt som en hjælp til at få overblik over behandlingen. Dine pårørende kan også have gavn af at læse informationen. Her i denne pjece kan du læse om, hvordan behandlingen foregår, hvad du skal være opmærksom på i forbindelse med behandlingen og hvilke bivirkninger, du kan opleve.

Hvorfor anbefaler vi antihormonbehandling?

Selvom alt synligt kræftvæv er fjernet ved operationen, er der i nogle tilfælde risiko for, at enkelte kræftceller stadig er tilbage i operationsområdet eller andre steder i kroppen. Derfor suppleres den kirurgiske behandling med medicinsk efterbehandling for at forhindre, at disse kræftceller vokser på et senere tidspunkt. Den medicinske efterbehandling nedsætter risikoen for tilbagefald af brystkræften.

Behandling med aromatasehæmmer nedsætter ydermere risikoen for brystkræft i det modsatte bryst.

Behandlingen med antihormon kan blive suppleret med en anden behandling, afhængig af hvilken type operation du fik, hvilken type knude du havde, din alder og om der var spredning til lymfeknuderne.

Hvordan virker antihormonbehandling?

Vi ved, at din kræftknude var følsom for det kvindelige kønshormon **østrogen**. Det betyder, at østrogen følsomme kræftceller vil kunne dele sig og vokse, hvis de udsættes for østrogen.

Kvinder, der ikke er gået i overgangsalderen, danner primært østrogen i æggestokkene. Efter overgangsalderen (= menopause) dannes østrogen ikke længere i æggestokkene, men dannes ud fra andre hormoner, som findes naturligt i kroppen.

I dag findes forskellige former for medicin, som kan modvirke østrogens indflydelse på væksten af brystkræft, enten ved at forhindre at østrogen bindes til kræftcellerne (tamoxifen) eller ved at hæmme dannelse af østrogen (aromatasehæmmer).

Aromatasehæmmere bliver udelukkende anvendt til kvinder, der er gået i overgangsalder.

Kvinder, der endnu ikke naturligt er gået i overgangsalder kan blive behandlet med aromatasehæmmer, hvis de bliver sat kunstigt i overgangsalder ved hjælp af medicin.

Der findes tre forskellige aromatasehæmmere: Letrozol, anastrozol og exemestan.

Hvordan gives behandlingen og hvor længe?

Behandlingen består af en tablet dagligt. Du må tage medicinen på et hvilket som helst tidspunkt på dagen, men der bør være ca. 24 timer mellem hvert indtag. Du får medicinen udleveret af os. Antihormonbehandling gives i 5-10 år afhængigt af din risiko for tilbagefald af brystkræft og afhængigt af, om du på operationstidspunktet var i overgangsalderen eller ej. Behandling med aromatasehæmmer gives som udgangspunkt i 5 år.

Ændring af antihormonbehandling:

Oplever du mange bivirkninger af behandlingen, kan du i samråd med os forsøge at skifte til tamoxifen eller en anden aromatasehæmmer.

Generelt vedrørende behandling med en aromatasehæmmer:

Arbejde:

Du kan arbejde, som du plejer.

Medicin og vaccinationer:

Før du starter behandling, skal vi have oplysninger om alt den medicin du tager, også naturmedicin. Start ikke på ny medicin eller kosttilskud uden først at have talt med os. Vaccinationer, for eksempel influenza, stivkrampe og coronavaccination, er sikre at modtage under antihormonbehandling.

Anden behandling:

Fortæl altid sundhedspersonale, hvis du får antihormonbehandling.

Kost og alkohol

Det er vigtigt, at du forsøger at få så varieret og sund kost som muligt. Alkohol bør som minimum begrænses til de officielle anbefalinger (7 genstande om ugen for kvinder og 14 for mænd). Er du bekymret for din vægt (overvægt eller undervægt), så tal med os om mulighederne for hjælp og vejledning.

Rygning

Det er aldrig for sent at stoppe med at ryge. Rygestop er noget af det bedste, du kan gøre for dig selv. Tal med os om, hvordan du får hjælp til at gennemføre et rygestop.

Vægt

Der er ikke påvist vægtøgning i forbindelse med antihormonbehandling, fraset en let øget risiko for væskeophobning, som det også kan ses ved f.eks. p-piller. Mange oplever dog at tage på i vægt. Ofte skyldes det ændrede vaner såsom sygemelding, mindre motion, overgangsalder med nedsat stofskifte, eller ekstra fødeindtag grundet kvalme. Er du bekymret for din vægt (overvægt eller undervægt), så tal med os.

Motion

Motion hjælper dig til at få det bedre under og efter behandlingen. Vi har forskellige muligheder for at hjælpe dig i gang med motion.

Seksuelt samvær og intimitet

Lysten og evnen til sex kan mindskes i forbindelse med din behandling for brystkræft. Der er ofte flere årsager: Dit udseende vil i større eller mindre grad ændre sig på grund af operationen af brystet. De fleste får foretaget brystbevarende operation, mens andre får fjernet hele brystet og hvis du får kemoterapi, vil du miste håret i en periode.

Du kan efter operationen have smerter i brystet, svarende til arret eller i armhulen. Tørre slimhinder på grund af antihormonbehandling kan også påvirke din lyst til seksuelt samvær.

Man udsætter ikke sin partner for påvirkning af antihormonbehandlingen ved seksuelt samvær. Det kan hjælpe at tale både med din partner og med os, hvis du oplever, at behandlingen påvirker den fysiske og psykiske intimitet i dit parforhold.

Bivirkninger ved behandling med aromatasehæmmer:

Antihormonbehandling påvirker også raske celler, hvilket medfører bivirkninger. Ikke alle får samme bivirkninger, og alle bliver påvirket forskelligt. Bivirkninger er milde til moderate, og de har sjældent en sådan grad, at det er nødvendigt at ophøre med behandlingen. Det er meget usandsynligt, at du få alle de bivirkninger, der er nævnt her, ligesom du kan få bivirkninger, der ikke er omtalt her.

Fortæl os om de bivirkninger du oplever undervejs i behandlingen, så vi kan hjælpe dig bedst muligt.

Vejledning og råd om bivirkninger vil indgå i de samtaler, du har med os undervejs i dit behandlings- og opfølgingsforløb.

Hyppige bivirkninger:

- **Hede- og svedeture:** Forekommer med næsten samme hyppighed, som når kvinder går naturligt i overgangsalder. Brug tøj med mange lag. Motion, akupunktur og ikke-hormonholdig medicin kan hos nogle mildne symptomerne

- **Muskel- og ledsmerter:** Hyppigt i fødder, hænder, knæ og albuer, oftest mest udtalt om morgenen. Motion kan ofte afhjælpe smerterne. Smerterne vil ofte aftage over nogle måneder. Du må gerne anvende paracetamol for smerterne.
- **Tørre sliminder i skeden:** Kan medføre problemer ved samleje og øge risikoen for blærebetændelse. Du må gerne anvende gel, creme eller lokalt virkende østrogen. Lokalt virkende østrogen påvirker ikke risikoen for tilbagefald af brystkræft
- **Hårudtynding:** Alle de anvendte antihormonbehandlinger kan give let hårudtynding. Aromatasehæmmerne mere udtalt end tamoxifen.
- **Søvnforstyrrelser:** Vi anbefaler ikke sovemedicin på grund af risikoen for afhængighed. Motion kan mindske symptomerne.
- **Træthed:** Sov højst en time i løbet af dagen og forsøg at dyrke motion hver dag. Prioriter dine kræfter og bed familie og venner om hjælp. Undlad at køre bil hvis du er træt.
- **Humørsvingninger, følelsesmæssig ustabilitet, depression:** Kan være svært at skelne fra symptomer, der kan opstå som følge af det at få en kræftdiagnose. Spørg os om mulighederne for hjælp i kommunalt regi, i patientforeninger eller via egen læge.
- **Væskeophobning:** Typisk ½-2 kg, kan eventuelt afhjælpes med kortvarig behandling med vanddrivende medicin. Væskeophobning kan forværre et lymfødem.
- **Kvalme og hovedpine:** Typisk i starten af behandlingen og svinder ofte af sig selv i løbet af nogle uger.

Bivirkninger, der kan opstå i månederne eller årene efter behandling:

- **Hjerte-karsygdomme:** Behandling med aromatasehæmmere kan hos nogle enkelte personer øge niveauet af kolesterol i blodet.
- **Knogleskørhed:** Såfremt du ikke modtager supplerende behandling med knoglestyrkende medicin vil din risiko for knogleskørhed være øget. Vi anbefaler, at du anvender tilskud med kalk og d-vitamin.

Senfølger

De fleste vil efter 3-6 måneder have vænnet sig til de gener, der måtte være af antihormonbehandlingen. Bivirkningerne topper efter nogle måneder og klinger for de flestes vedkommende af derefter, men nogen dør med fysiske og psykiske senfølger som for eksempel træthed, søvnforstyrrelser, smerter, lymfødem, frygt for tilbagefald og depression. Vejledning og råd om senfølger vil indgå i de samtaler du har med os undervejs i dit behandlings- og kontrolforløb.

Tal med os om det, hvis du oplever senfølger.

Opfølgning under og efter behandling med antihormon

Du vil efter behandlingen ikke rutinemæssigt få taget blodprøver eller få lavet scanninger. Dog anbefaler vi,

- At alle kvinder < 50 år får lavet årlig klinisk mammografi (ultralyd og røntgenundersøgelse).
- At alle kvinder, der har fået lavet en brystbevarende operation, får lavet en klinisk mammografi ca. 18 mdr efter operationen, hvor det så afgøres, hvordan den enkelte bedst muligt kontrolleres fremover.
- At alle øvrige kvinder < 80 år følger det nationale screeningstilbud.

Hvornår skal du kontakte os?

Hvis du under eller efter behandlingen får nye symptomer, som du mistænker, kan have med brystkræftsygdommen at gøre, opfordrer vi dig til at kontakte os.

Symptomer, du skal være opmærksom på er:

- Smerter – især knoglesmerter - som ikke går væk
- Knuder eller hævelser i arret, armhule, lymfeknuder eller det andet bryst
- Udslæt som ikke går væk
- Følelsen af, at din arm på opererede side sover eller hæver
- Hoste eller åndenød, som ikke går væk
- Dårlig appetit eller utilsigtet vægttab

Du får udleveret vores kontaktoplysninger af din sygeplejerske eller læge

Hvem kan få oplysninger fra din journal?

I Danmark foregår behandlingen af brystkræft efter vejledning af Den Danske Brystkræftgruppe (DBCG), som blev oprettet i 1977 for at forbedre behandlingsresultaterne og for at sikre, at alle patienter i Danmark, uanset afdeling, får tilbudt behandling efter helt samme retningslinjer. Det betyder at hvis du giver samtykke, vil visse oplysninger om sygdommen i din journal blive registreret af DBCG og senere indgå i videnskabelige rapporter. Det samme gælder eventuelle videnskabelige undersøgelser foretaget på vævsprøver fra knuden, som blev fjernet, eller på blodprøver. Der vil dog på intet tidspunkt blive offentliggjort oplysninger, som kan henføres til dig personligt.

PATIENTENS ACCEPT

Jeg giver hermed mit samtykke til:

- At oplysninger i min journal vedrørende brystkræftsygdommen registreres i det danske brystkræftregister (DBCGR). Registeret er underlagt den danske registerlov.
- At det overskydende væv jeg fik fjernet ved operationen må opbevares på hospitalet eller i det danske brystkræftregister.
- At mine data og væv i anonymiseret form må anvendes i videnskabelige undersøgelser.
- At jeg i fremtiden kan kontaktes med henblik på evt. deltagelse i videnskabelige undersøgelser.

Patientens navn:.....

CPR nr:..... -

Dato:.....

Underskrift:.....